

3 Highlights på Museer – Forår 2025

Sorø Kunstmuseum – Nål & tråd – Håndarbejde i kunsten

Forårets store særudstilling ‘Nål og Tråd – Håndarbejde i kunsten’ sætter fokus på de arbejdende hænder i nogle af de bedste værker i dansk kunst fra 1700-tallet og frem til i dag.

NÅL OG TRÅD I KUNSTEN Oplev vilde, originale værker i stof, garn og tråd sammen med klassiske portrætter af strikkende og syende kvinder. På Sorø Kunstmuseum dykker ny udstilling ned i forholdet mellem kunst og håndarbejde og udforsker tidernes skiftende syn på de hænder, der står bag.

Nål og tråd - håndarbejde i kunsten.

I toget, på caféerne og de sociale medier møder vi dem: Danskerne strikker, hækler og syr på livet løs. Også i samtidskunsten har garn og tekstiler fået en opblomstring, en bevægelse, der nu præsenteres på Sorø Kunstmuseum gennem den danske kunsthistorie fra 1750'erne og frem til i dag.

Det klassiske spørgsmål Hvad er kunst? besvares på nye måder i disse år. Kvinders værker ses ikke længere som mindre væsentlige end mænds, og minoriteternes stemmer kræver at blive hørt og få en plads i den etablerede kanon. Nu er tiden kommet til endnu et opgør med traditionerne: nemlig med kunsthistoriens traditionelle hierarki mellem materialerne.

Traditionelt er skulptur, arkitektur og malerkunst blevet anset som rigtig kunst, mens bl.a. keramik og tekstilt håndarbejde har rangeret lavere på listen. Mens de mandlige studerende på kunstakademierne blev undervist i de klassiske kunstarter, blev håndarbejdet traditionelt overleveret i kvindelige, familiære relationer.

I en tid, hvor kvindesyntet i kunsten er under forandring, bruger mange samtidskunstnere i dag dette bevidst, og arbejder med håndarbejdet for at gøre os opmærksomme på både kunsthistoriske hierarkier og mediets kunstneriske potentiale.

- Historisk set har håndarbejdet været et overset emne hos os kunsthistorikere, og det rykkes der ved i disse år. Den bevægelse er spændende. Med udstillinger, der udforsker dette emne, får håndarbejdet en større og større plads i den etablerede kunsthistorie: på museerne, på kunstakademierne, på universiteterne, i forskningen – og ikke mindst i vores alles bevidsthed.

MELLEMLIG IDEAL OG OPRØR Dansk kunsthistorie rummer mange håndarbejdende mænd og kvinder. I den historiske kunst er det ofte mandlige malere, der portrætterer en hustru, søster eller lokal pige i dyb koncentration over håndarbejdet, som for eksempel i Jens Juels portrætter af adelens kvinder. Her symboliserer de arbejdende hænder billedet på den perfekte, pæne kvinde, der tålmodigt passer syslerne i hjemmet.

Håndarbejde blev indført i folkeskolen i 1899, dels for at undgå, at de traditionelle teknikker blev glemt i takt med industrialiseringen, men også for at installere disse sømmelige dyder i de unge piger, der gennem flittig og disciplineret brug af hænderne kunne lære at styre eventuelle “hysteriske” tendenser og søge det perfekte.

Omkring århundredeskiftet fylder selve stemningen i håndarbejdet mere, og portrætterne inviterer os til også at reflektere over modellens sindstilstand: for hvad tænker den unge pige i for eksempel Anna Anchers Syende fiskerpige på, mens hendes hænder så dygtigt strikker? For når man er dygtig til noget, kan hænderne arbejde, mens tanken er fri.

I værket Dem der kom før mig, bruger Gudrun Hasle broderi og patchwork til at forbinde fortidens kvindekamp med nutiden. Med motivet af mælkebøtten og det røde kryds, begge brugt som symboler i kampen for ligestilling, bliver kvindekamp på tværs af tider kædet sammen.

3 Highlights på Museer – Forår 2025

Sorø Kunstmuseum – Nål & tråd – Håndarbejde i kunsten

Fra håndarbejde som udtryk for et kvindeligt ideal, bruges materialerne og metoderne i dag som en slags protest. I samtidskunsten minder kunstnerne os om, at håndarbejdet altid har været brugt til at udtrykke meget mere end blot god opførsel.

I 1700-tallet var håndarbejde en nødvendighed for at få tøj på kroppen. I de danske almuefamilier var det ikke uvant at både mænd og kvinder strikkede og vævede. I takt med industrialiseringen blev hjemmets håndarbejde dog udkonkurreret. I samme periode blev hjemmets omsorgsarbejde overladt til kvinden, og håndarbejdet er siden da i højere grad anset som en fritidssysself.

Disse vilkår til trods kan håndarbejdet fortælle os en forførende historie fuld af kunstnerisk originalitet. Det er håndarbejdets unikke og fascinerende historie, som udstillingen lægger frem som masker på en pind. I mødet mellem den historiske kunst og samtidskunsten, malerier og tekstilværker ønsker vi at bidrage med nye nuancer til håndarbejdets historie.

TRÅDENS TERAPI Unge som ældre danskere har kastet sig over alle former for strik, broderi, syning, hækling og vævning. Håndarbejdet fik en opblomstring under covid-19 nedlukningerne og interessen ebbede ikke ud, men vokser tværtimod dag for dag.

Garnbutikker, workshops og håndarbejds-messer har luft under vingerne og er med til at dække vores behov for ro, for at komme væk fra overforbrug og ud af hovedet og over i glæden ved at producere noget. For mange er det på hobbyplan, men det er også blevet en del af behandlingen af stressramte, udfordrede unge og mennesker med angstlidelser.

At håndarbejdet kan aflaste vores psyke, er ikke nyt. Igennem historien har mænd og kvinder - både i og uden for psykiatrien - gjort brug af håndarbejde til at finde ro. En af dem er Karoline Ebbesen, der fra 1885-1936 skabte utallige syede, broderede, tegnede og skrevne værker, mens hun var indlagt på Sct. Hans Psykiatriske Hospital. Hverken Ebbesen selv eller hendes samtid betragtede hende som kunstner, men i dag vidner hendes værker om en unik kunstnerisk impuls, hun udtrykker med nål og tråd.

UDSTILLINGEN VISER VÆRKER AF BLANDT ANDRE Anna Ancher, Jens Juel, C.W. Eckersberg, Harald Giersing, Martinus Rørbye, Karoline Ebbesen, Inge Bjørn, Annette Holdensen, Ragna Brasse, Anna Thommesen, Amalie Smith, Anne-Sofie Overgaard, Olivia Rode Hvass, Trine Søndergaard, Eva Koch, Cecilia de Jong, Mette Clausen, Eva Koch og Gudrun Hasle.

Katalog: Til udstillingen udgives et katalog, der indledes med en artikel hvor udstillingens kurator, museumsinspektør Linnea Mølbak Szilas, der introducerer udstillingens hovedtemaer. Herefter følger dybdegående artikler, der kaster nyt lys over centrale emner indenfor håndarbejdet. Professor og tekstilhistoriker Marie-Louise Bech Nosch trækker tråde langt tilbage i håndarbejdets historie for at belyse håndarbejdets store betydning for os som individer og ikke mindst som samfund. Herefter følger en artikel af Andrea Fjordside Pontoppidan, Dea Antonsen og Ida Bencke fra Laboratoriet for Æstetik og Økologi, der skriver om den fynske væver Annette Holdensen, hvis værker og hjem i Løkkegravene lidt uden for Odense vidner om en inspirerende gæstfrihed, der blev grobund for kunstnerisk kraft. Også håndarbejdets terapeutiske potentiale uddybes og sættes i historisk kontekst i kataloget i en artikel af overlæge og leder af Nationalt Center for Kunst og Mental Sundhed Birgit Bundesen. Slutteligt udgiver kataloget også poetiske tekster af Hannah Amalie Nielsen og Sabitha Söderholm

Gudrun Hasle: Dem der kom før mig, 2015, Vejen Kunstmuseum: Det røde kryds og den gule mælkebøtte er begge symboler på kvindekampen, som Gudrun Hasle med broderi og tekstil ofte arbejder med i sine værker.

3 Highlights på Museer – Forår 2025

Sorø Kunstmuseum – Nål & tråd – Håndarbejde i kunsten

Inge Bjørn: Forvandling, 2005: Inge Bjørn har igennem sin lange karriere markeret sig på kunstscenen med den frie billedvævning. Som mange andre vævere har Bjørns værker i mange år figureret i margenen af den kunstneriske kanon, men hun kan nu, i en alder af 99, opleve en fornyet respekt og anerkendelse.

Annette Holdensen, Mytologisk Fragment, 1971, Estate of Annette Holdensen: I de senere år er den fynske væver Annette Holdensens værker blevet udstillet i både ind- og udland. Igennem hele sit liv eksperimenterer Holdensen med et væld af håndarbejdsteknikker og materialer, hvor uld, genbrugte stofrester, dyre- og menneskehår, pil og korn bliver vævet sammen på kryds og tværs.

Karoline Ebbesen, Djævehoved, datering ukendt, Museum Sct. Hans: Selvom hverken Karoline Ebbesen selv eller hendes samtid betragtede hende som kunstner, fremstår Ebbesens værker i dag med en unik kunstnerisk impuls. Med sin helt egen billedverden og distinkte frie sting viser hun, håndarbejdets store kunstneriske udtrykskraft.

Anna Ancher, Syende fiskerpige, ca. 1890, Randers Kunstmuseum: Billeder af håndarbejdende kvinder optræder igen og igen i Anna Anchers værker. Med deres store koncentration udstråler de 1800tallets dydige kvindeidealer. Men Anchers skildring viser os også noget andet. Med en lysende intensitet ophøjer hun hverdagens håndarbejde til smukke, næsten religiøse skildringer, fuld af respekt og beundring for det tidskrævende arbejde.

Trine Søndergaard, Hovedtøj #57, 2021-22, Greve Museum: I Trine Søndergaards serie Hovedtøj ser vi unge piger klædt i hverdagstøj parret med hedebokraver og huer i sølvtråd og silke fra 1800-tallet. Syerskene bag komponerede kraverne og huerne ud fra flere mønstre fra forskellige tider, steder og sociale lag. I værkerne minder Søndergaard os om håndarbejdets individualitet.

Birke Gorm, nine to five plus overtime (lot2), 2024, Kunstmuseum Brandts: Som værdifulde genstande på en auktion indtager nålepuderne og nålene hovedrollen i Birke Gorms værk. I værket minder Gorm os om håndarbejdets store værdi som arbejde, men også som redskab til at finde ro og hvile. Værket er blevet erhvervet til Kunstmuseum Brandts faste samling.

Olivia Rode Hvass, The End (a new beginning), 2022: En solgul My-Little-Pony-lignende hest løber afsted i fuld galop med halen blafrende i vinden. I værket går Hvass i dialog med den århundreder lange tradition for gobeliner. Med værket aktualiserer Hvass gobelinernes traditionelle motiver og vævningen som kunstnerisk medie.

Fernisering i Sorø

'Nål og tråd – Håndarbejde i kunsten' åbner på Sorø Kunstmuseum torsdag 13. marts kl. 17-18:30, hvor alle er meget velkomne. Åbningstalen holdes af Mette Wendelboe Okkels, der står bag det succesfulde strikkeopskriftfirma PetiteKnit.

'Nål og tråd' er produceret af Kunstmuseum Brandts i Odense. Sorø Kunstmuseum har tilpasset udstillingen til sine rammer og tilføjet enkelte nye værker. Udstillingen slutter sin rejse rundt i landet på Vendsyssel Kunstmuseum i efteråret.

Sorø Kunstmuseum: 14. marts – 27. juli 2025

Vendsyssel Kunstmuseum: 10. oktober 2025 – 11. januar 2026

Kulturinformation anmeldelse af udstillingen på Brandts

Ikke ofte er man underholdt på en udstilling fra man kommer ind til man gå ud. Det er faktisk tilfældet med denne udstilling på Kunstmuseum Brandts i Odense. Udstillingen er kurateret med åbne arme til alle af

3 Highlights på Museer – Forår 2025

Sorø Kunstmuseum – Nål & tråd – Håndarbejde i kunsten

museumsinspektør Linnea Mølbak Szilas. Det er moderne og visionært. Til tider kan udstillinger være så retrospektive, at de næsten bliver kedelige. Sagt på en anden måde, det er vigtigt at museerne hele tiden er opmærksomme på den ekstremt hurtige udvikling, vi er midt i. Det interessante ved denne udstilling er, at den fuldstændigt har fanget tidsånden. Tilmed guider den tilskueren igennem materialer, stilarter, teknikker og meget mere.

Håndarbejdets historie – i kunsten

I udstillingen NÅL & TRÅD – Håndarbejde i kunsten, oplever vi en stribe af kunstnere, som på tværs af generationer, tid, sted, motiv og medier, konfronterer os med håndarbejdet både som kunst, daglig nødvendighed, tidsfordriv, udtryk for eksistens og meget mere. Vi opdager en tradition med udgangspunkt i kultur- og kunsthistorie fra 1750'erne til i dag.

Brandts Klædefabrik

Det er logisk at Brandts har taget opgaven på sig med den historie fabrikken har. Brandts Klædefabrik blev etableret i 1869 og inden havde der været farveri siden 1771. På udstillingen vises også fabrikkens historie i korte træk, hvor mænd, kvinder og børn arbejdede side om side. Det var hårdt med en arbejdsdag på mere end 12 timer, 6 dage om ugen. Dette var i industrialiseringens opblomstring og mange kunsthåndværkere blev løbet over ende.

På trods af udviklingen har det basale håndarbejde overlevet på mere end en måde. Igennem århundreder har håndarbejdet været en central del af kvinders husholdningsarbejde, ligesom det også har været en væsentlig indtægtskilde for såvel almuemænd som -kvinder. I takt med industrialiseringen skyder klædefabriker som Brandts Klædefabrik op over hele Danmark. Det er her i det gamle klædefabrikskompleks, at Kunstmuseum Brandts i dag har til huse.

Også i billedkunsten sætter håndarbejdet sine spor. Her finder vi beretninger om omsorgsarbejde, fabriksarbejde, fritidssysler, kønne stereotyper og dydige kvindeidealer. Men også kunstnerisk udtrykskraft og oprør ledsager håndarbejdet. Det er de tråde, udstillingen samler op: Fra historiske værker, der skildrer håndarbejdende mænd og kvinder fra forskellige lag af samfundet, til billedvævere, som igennem årtier har forvandlet garn til originale kunstværker, og ikke mindst til samtidskunsten, der i dag med fornyet gejst aktualiserer håndarbejdet.

3 Highlights på Museer – Forår 2025

Sorø Kunstmuseum – Nål & tråd – Håndarbejde i kunsten

Dronning Margrethe. 2023-2024, Allan Otte Nedskaleret foto Akryl på plade.

Også i guldalderen

I udstillingens introduktionsrum får man et indtryk af, hvad der venter os i de andre rum. Man har blandet samtidskunstneres værker sammen med bl.a. guldaldermalerier af Christoffer Wilhelm Eckersberg, hvor madam Schmidt sidder i sin fineste kjole, mens hun venter på at skulle af sted til aftenens festligheder. Hun strikker. I begyndelsen af 1800-tallet blev det populært at portrættere borgerskabets kvinder i gang med et håndarbejde, for at vise at de brugte tiden fornuftigt. Om hvorvidt de gjorde det, må stå hen i det uvisse.

I samme rum vises også nogle spændende værker med strikkede skulpturer, der klart viser et oprør mod den gængse opfattelse af, hvem der arbejder med tekstiler og garn. Igennem mange generationer var det kvinderne der arbejdede med de bløde materialer og mændene, der havde patent på maleriet og de hårde skulpturer. Vi bliver præsenteret for alle aspekter af håndarbejdets righoldige traditioner og kunstneriske udtryk.

I dette rum har man også sat kurve op med alle de materialer der er vist. Vi har det jo sådan, at vi gerne vil se med fingrene, men det er jo kunstværker der er udstillede, og selvom det er fristende at ville røre, går det ikke. Det er smart tænkt. Man kan tage en kurv med sig rundt og finde det materiale i et kunstværk man har lyst til at røre ved, og det ligger i kurven.

Inge Bjørn: Forvandling, 2005

Kvinden og dagligdagen, og en dronning

I det næste lokale fokuseres på det feminine islæt. Dagligdagen hvor kvinderne reparerede tøj, de dydige kvinder sidder med deres sytøj, piger lærer at brodere, i det hele taget signalerer det dagens dont, men også fritidssysler. Tre generationers samtidskunstnere har fremstillet et værk, for at vise at der også er et fællesskab forbundet med håndarbejdets kultur. I dette rum hænger også Allan Ottes maleri af Dronning Margrethe. Dronningen sidder og broderer. Man kan ligefrem se hendes koncentration lyse ud gennem lærredet. Hun er helt opslugt af sit broderi og viser en passion for kunsthåndværk, som dronningen har vist i sin alsidige kunstneriske udfoldelse.

Inden vi træder ind i det sidste rum, hænger der en slags mobile ned fra loftet. Det er et strikket værk og publikum kan sætte sig ned og strikke på det. Det er vældig morsomt.

Vævning

Afslutningsvis er sidste rum dedikeret til det vævede. Vi kender den mange hundrede år gamle gobelintradition, og vi ser mange forskellige nytænkende eksempler på billedtæpperne. Det er her man også stiller sig selv spørgsmålet: hvor er grænsen mellem kunst, design og det funktionelle. Er der overhovedet nogen? Beskueren finder kun svaret ved selv at komme med et bud.

Udstillingen er omfattende og fremhæver de arbejdende hænders betydning i billedkunsten. I de senere år har håndarbejdet fået en revival især efter Covid-19. Flere og flere bruger håndarbejdet, især strikning, til at søge fred og afstresning, men også andet gammelt håndarbejde har igen vundet indpas, såsom hækling og broderi. Udstillingen giver et fint og alsidigt indblik i en for nogen lukket og svær tilgængelig verden. Jeg tror,

3 Highlights på Museer – Forår 2025

Sorø Kunstmuseum – Nål & tråd – Håndarbejde i kunsten

at mange der ikke har prøvet at slå sig løs med et håndarbejde, vil få blod på tanden. Ingen siger det skal være perfekt med det samme, det drejer sig om at bevæge sig ind i en anden kreativ verden. Det er en underholdende, spændende og farverig oplevelse.